

Besluit college

Portefeuillehouder
M. van Gent
Uiterste datum
Nee

Van
Herman De Ruiter
Programma
Vitaliteit

Datum B&W-vergadering	16 december 2025		
Volgnummer	18	B&W-agenda	Openbaar

Onderwerp

Handboek Middelen, Inkomen en Vermogen Participatiewet 2026 Hollands Kroon.

Kern van het voorstel

Met de Participatiewet in Balans worden onder meer de regels rond vermogen, inkomen en middelen gewijzigd. Het Handboek Middelen, Inkomen en Vermogen biedt een gestructureerde en toegankelijke toelichting op de nieuwe regels met betrekking tot onder meer vermogensvaststelling, inkomstenverrekening, polisadministratie en de bijverdienregeling. Ook geeft het handboek een toelichting op de regels rond middelen, vermogen en inkomen die in het kader van de Participatiewet in Balans ongewijzigd zijn gebleven. Het handboek bevat daarnaast beleidsregels met betrekking tot onder meer de giften, crowdfunding, het bufferbudget en de bijverdienregeling.

Adviesbesluit

Het college van burgemeester en wethouders besluit:

1. het Handboek Middelen, Inkomen en Vermogen Participatiewet 2026 Hollands Kroon vast te stellen.
2. Het handboek gefaseerd in werking te laten treden:
 - a. hoofdstuk 1 en 3, paragraaf 2.1, paragraaf 2.3 tot en met 2.5 en paragraaf 2.7 tot en met 2.13 van genoemd handboek treden op 1 januari 2026 in werking;
 - b. de paragrafen 2.2.1 t/m 2.2.5b, 2.6 en 2.14 treden op 1 januari 2027 in werking;
 - c. in afwijking van punt b treedt paragraaf 2.6.7. van genoemd handboek al op 1 januari 2026 in werking.
3. te bepalen dat het beleid over de bijverdienregeling voor jongeren tot 27 jaar niet per 1 januari 2027, maar al per 1 januari 2026 in werking treedt.

Genomen besluit

Het college van burgemeester en wethouders besluit:
Conform besloten

Aanleiding

De Participatiewet in Balans omvat 23 wetswijzigingen, gegroepeerd in vijf thema's. Bijgaand treft u een overzicht aan van deze wijzigingen en de fasering van de inwerkingtreding. Ter ondersteuning van de implementatie van de wetswijzigingen die betrekking hebben op middelen, inkomen en vermogen (de middelentoets) is een handboek opgesteld.

Beoogd bestuurlijk/maatschappelijk doel/effect

Dit handboek draagt bij aan een professionele, rechtmatige en doelmatige uitvoering van de Participatiewet. Het biedt houvast voor uitvoerende professionals en ondersteunt een uniforme werkwijze binnen de organisatie, waarbij zowel de belangen van de burger als de uitvoerbaarheid van de wet centraal staan.

Motivering per voorgesteld besluit

Ad 1

De herziening van de Participatiewet brengt aanzienlijke veranderingen met zich mee op het gebied van vermogen, inkomen en middelen. Deze aanpassingen zijn gericht op het verbeteren van de uitvoerbaarheid, het vergroten van de rechtszekerheid voor burgers en het versterken van de doelmatigheid binnen het sociaal domein. Voor professionals in de uitvoering betekent dit dat zij te maken krijgen met gewijzigde definities, aangepaste regels voor inkomstenverrekening en nieuwe beleidsinstrumenten die vragen om een heldere en uniforme toepassing.

Het 'Handboek Middelen, Inkomen en Vermogen Participatiewet 2026 Hollands Kroon' is opgesteld ter ondersteuning van een zorgvuldige en uniforme uitvoering van de gewijzigde regelgeving. Het handboek biedt een gestructureerde en toegankelijke toelichting op de nieuwe bepalingen inzake vermogensvaststelling, inkomstenverrekening en de beoordeling van middelen. Daarnaast bevat het een overzicht van de regels over middelen, vermogen en inkomen die in het kader van de Participatiewet in Balans ongewijzigd zijn gebleven."

Het handboek bevat ook beleidsmatige kaders voor de toepassing van onder meer giften, crowdfunding, het bufferbudget en de bijverdienregeling. Deze instrumenten bieden ruimte voor maatwerk, maar vragen om zorgvuldige en consistente toepassing binnen de uitvoeringspraktijk.

Tot slot worden in dit handboek actuele en maatschappelijk relevante thema's behandeld, zoals het bezit van aandelen, cryptovaluta (bijvoorbeeld bitcoins) en inkomsten uit online kansspelen en de beoordeling van giften. Ook wordt stilgestaan bij schadevergoedingen in het kader van het herstel van de toeslagenaffaire.

Ad 2

Het Handboek Middelen, Inkomen en Vermogen treedt gefaseerd in werking, in lijn met de gefaseerde invoering van de Participatiewet in Balans. Het gelijktijdig doorvoeren van 23 wetwijzigingen is voor gemeenten complex en tijdrovend. Daarom verloopt de invoering van de Participatiewet in Balans in drie stappen:

Fase 1: Inwerking per 1 januari 2026

Fase 2: Gedoogjaar in 2026, verplicht per 1 januari 2027

Fase 3: Inwerking per 1 januari 2027

De zes volgende wijzigingen binnen de Participatiewet in Balans hebben betrekking op vermogen, inkomen en middelen:

- vrijlating van giften en kostenbesparende bijdragen tot € 1.200 per jaar;
- ruimte voor mantelzorg: bij intensieve mantelzorg kan de kostendelersnorm buiten toepassing blijven;
- vereenvoudiging en verduidelijking van de vermogenstoets;
- automatische en uniforme verrekening van inkomsten uit arbeid;
- introductie van het bufferbudget voor onvoorziene uitgaven;
- verruiming van de bijverdiengrenzen.

Wijzigingen 1, 2 en 3 treden in werking op 1 januari 2026; wijzigingen 4, 5 en 6 op 1 januari 2027.

Bovengenoemd handboek sluit hierop aan:

- a. Per 1 januari 2026 treden in werking de hoofdstukken 1 en 3, paragraaf 2.1, 2.3 t/m 2.5 en 2.7 t/m 2.13.
- b. Per 1 januari 2027 treden in werking de paragrafen 2.2.1 t/m 2.2.5b, 2.6 en 2.14. De paragrafen 2.2.1 t/m 2.2.5b hebben betrekking op de automatisering en unifomering van de inkomstenverrekening, paragraaf 2.6 op de bijverdienregeling en paragraaf 2.14 op het bufferbudget.
- c. In afwijking van punt b treedt paragraaf 2.6.7. van genoemd handboek al op 1 januari 2026 in werking.

Ad 3

Aan het voorstel om het beleid voor de bijverdienregeling voor jongeren tot 27 jaar al per 1 januari 2026 in te voeren, liggen de volgende overwegingen ten grondslag:

1. In de huidige Participatiewet mogen jongeren tot 27 jaar niets bijverdienen zonder dat hun uitkering wordt verlaagd. Dit belemmert hen om werkervaring op te doen en een stap naar zelfstandigheid te zetten.
2. De bijverdienregeling laat 15% van het inkomen uit arbeid vrij voor maximaal 12 maanden (met verlenging mogelijk). Dit geeft jongeren een financiële prikkel om werk te accepteren, ook kleine banen. Een iets hoger en stabielere inkomen vermindert stress en helpt jongeren om schulden te voorkomen.
3. Jongeren die kunnen bijverdienen, bouwen werkervaring op en vergroten hun kans op een vaste baan. Dit verkleint de kans op langdurige bijstand en armoede.
4. Het past bij de doelen van de Participatiewet in Balans: vertrouwen, eenvoud en maatwerk. Gemeenten krijgen ruimte om jongeren in een kwetsbare positie beter te ondersteunen.
5. De staatssecretaris heeft gemeenten expliciet toestemming gegeven om vooruit te lopen op deze maatregel. Dit voorkomt dat jongeren nog een jaar moeten wachten en helpt direct bij hun financiële en sociale stabiliteit.

Kanttekeningen en risico's (incl. argumenten)

Het vastleggen van wijzigingen in de Participatiewet met betrekking tot middelen, inkomen en vermogen in een handboek is een logische en praktische keuze. Toch zijn er enkele kanttekeningen te maken bij deze aanpak.

Hieronder geef een overzicht van mogelijke aandachtspunten, gevolgd door argumenten om deze te weerleggen:

1. Beleidsregels zijn formeel geen algemeen verbindende voorschriften. Een handboek is geen formeel vastgesteld beleidsdocument zoals een verordening of raadsbesluit. Er kan discussie ontstaan over de juridische status van het handboek bij bezwaar- en beroepsprocedures.

Door het handboek expliciet aan te wijzen als beleidsregel op grond van artikel 1:3 lid 4 Awb en dit besluit vast te leggen in een collegebesluit, krijgt het handboek wél juridische status. Dit voorkomt onduidelijkheid over de rechtsgrond.

2. Beperkte bekendheid buiten de uitvoering. Een handboek is primair gericht op uitvoerende professionals. Beleidsregels die alleen daarin zijn opgenomen, zijn mogelijk minder zichtbaar voor burgers of belangenbehartigers.

Om dit te voorkomen wordt het handboek gepubliceerd in het gemeenteblad en openbaar gemaakt via de gemeentelijke website. Daarnaast kunnen relevante passages worden opgenomen in publieksinformatie of toelichtingen bij beschikkingen.

Alternatieven (incl. argumenten)

Uw college kan ervoor kiezen de bijverdienregeling voor jongeren tot 27 jaar pas per 1 januari 2027 in te laten gaan. Dit sluit aan bij de nieuwe financieringssysteem, die eveneens vanaf 2027 van kracht wordt. Vervroegde invoering per 1 januari 2026 zou moeten plaatsvinden binnen het bestaande budget, omdat er geen aanvullende middelen beschikbaar zijn. Het financiële risico hiervan achten wij beperkt: de doelgroep is zeer klein (momenteel slechts vier jongeren met inkomen uit arbeid). Gelet op deze omstandigheden adviseren wij dit alternatieve voorstel niet over te nemen.

Financiële gevolgen

Kosten/opbrengsten	Geen kosten en geen opbrengsten.
Dekking binnen begroting	Programma: Cluster:
Geen dekking binnen begroting	Dekkingsvoorstel:
Fiscale gevolgen	

De implementatie van de Participatiewet in Balans is volledig binnen het team Inkomen gerealiseerd. Er is geen externe inhuur nodig geweest; alle werkzaamheden zijn met eigen capaciteit uitgevoerd.

Communicatie

Dit handboek wordt bekendgemaakt in het gemeenteblad.

Dit besluit wordt via de gebruikelijke kanalen gecommuniceerd.

Bijlagen

1. Handboek Middelen, Inkomen en Vermogen Participatiewet 2026 Hollands Kroon;
2. Een overzicht van de 23 wijzigingen in de Participatiewet in Balans, inclusief de fasering van de invoering.
3. Memo raad Participatiewet in Balans